

Pravo mjerodavno za povrede prava intelektualnog vlasništva prema Uredbi Rim II_

Ljevar, Paula

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:471430>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet u Zagrebu

Katedra za međunarodno privatno pravo

Paula Ljevar

PRAVO MJERODAVNO ZA POVREDE PRAVA INTELEKTUALNOG
VLASNIŠTVA PREMA UREDBI RIM II

diplomski rad

mentorica: izv. prof. dr. sc. Tena Hoško

Zagreb, svibanj 2024.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Paula Ljevar, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Paula Ljevar, v.r.

SAŽETAK

Predmet rada je analiza članka 8. Uredbe Rim II koji upućuje na mjerodavno pravo za povrede prava intelektualnog vlasništva. Prava intelektualnog vlasništva predstavljaju nematerijalna dobra od velike vrijednosti pa pravni sustavi uspostavljaju različite režime za njihovu zaštitu. Uredba Rim II ujednačuje kolizijska pravila za izvanugovorne obveze u okviru Europske unije. Priroda i obilježja koja karakteriziraju prava intelektualnog vlasništva uvelike utječu na njihovo uređenje. Sukladno tome, ovaj rad prvo obrazlaže definiciju i vrste prava intelektualnog vlasništva, a posebno poglavlje posvećeno je načelu teritorijalnosti kao ključnom načelu za ova prava. Europski zakonodavac opredijelio se za poveznicu *lex protectionis* kao rješenje za odabir mjerodavnog prava za povrede prava intelektualnog vlasništva. Ovaj rad analizira razloge zašto je odabrano baš takvo rješenje te naglašava kakve posljedice ono stvara u primjeni.

Ključne riječi: prava intelektualnog vlasništva, Uredba Rim II, načelo teritorijalnosti, *lex protectionis*, izvanugovorne obveze, međunarodno privatno pravo

ABSTRACT

The subject of the paper analyses the Article 8 of the Rome II Regulation, which refers to the applicable law for infringement of intellectual property rights. Intellectual property rights represent intangible assets of great value, so legal systems are establishing different regimes for their protection. The Rome II Regulation unifies the conflict of laws rules for non-contractual obligations in the European Union. The nature and features that characterize intellectual property rights greatly influence their regulation. Accordingly, this paper first explains the definition and types of intellectual property rights, and a special chapter is devoted to the principle of territoriality as a key principle for these rights. The European legislator decided on the *lex protectionis* link as a solution for choosing the applicable law for infringement of intellectual property rights. This paper analyses why such a solution was chosen and emphasizes what consequences it creates in application.

Key words: intellectual property rights, Rome II Regulation, principle of territoriality, *lex protectionis*, non-contractual obligations, private international law

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA	2
2.1. Definicija, podjela i priroda prava intelektualnog vlasništva	2
2.2. Načelo teritorijalnosti	4
3. MJERODAVNO PRAVO PREMA ČLANKU 8. UREDBE RIM II	7
3.1. Polje primjene Uredbe	7
3.1.1. Polje primjene <i>ratione territorii</i>	7
3.1.2. Polje primjene <i>ratione temporis</i>	8
3.1.3. Polje primjene <i>ratione materiae</i>	8
3.2. Povijesni razvoj odredbe članka 8. Uredbe Rim II	9
3.3. <i>Lex protectionis</i>	12
3.4. Kvalifikacija kategorije vezivanja	18
3.5. Opseg primjene.....	20
3.6. Povreda jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva Europske Unije.....	22
3.7. Stranačka autonomija.....	26
4. ZAKLJUČAK	29
5. LITERATURA	32

1. UVOD

Područje prava intelektualnog vlasništva jedno je od onih koje u današnjem informacijskom društvu doživljava ubrzan razvoj i neprestane promjene. Teritorijalnost koja karakterizira ova prava u kombinaciji s trendovima digitalizacije zahtijeva da se ovom pravnom području posveti posebna pažnja, pogotovo u kontekstu međunarodnog privatnog prava radi pronalaženja adekvatnog rješenja koje udovoljava i zahtjevima koji proizlaze iz prirode samih prava te zahtjevima koji proizlaze iz suvremenih tendencija globalizacije i digitalizacije. Temeljni izvor kolizijskih pravila za izvanugovorne obveze u Europskoj uniji (dalje u tekstu: EU) je Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”)¹ (dalje u tekstu: Uredba Rim II/Uredba). Uredba Rim II sadrži posebno kolizijsko pravilo koje upućuje na mjerodavno pravo za izvanugovorne obveze proizašle iz povrede prava intelektualnog vlasništva.

Premet ovog rada je analiza odredbe članka 8. Uredbe Rim II s ciljem da se ukaže na razloge iz kojih se europski zakonodavac opredijelio za postojeća rješenja te da se naglase pitanja za koja bi možda bilo bolje drugačije rješenje. Radi boljeg razumijevanja postojećeg rješenja koje postavlja Uredba Rim II, u ovom radu se na početku definira pojam intelektualnog vlasništva i njegova podjela te se navode temeljne karakteristike prava intelektualnog vlasništva. Nakon toga, prije nego što se krene u analizu same odredbe članka 8. potrebno je definirati polje primjene same Uredbe pa time i posljedično članka 8. Zatim, analiza odredbe o pravu mjerodavnom za povrede prava intelektualnog vlasništva polazi od povijesnog pregleda donošenja odredbe i njene svrhe. Nakon toga se posebna pažnja posvećuje poveznici na koju upućuje članak 8., *lex protectionis*. Rad dalje nastavlja sa analizom kvalifikacije kategorije vezivanja, a nakon toga sa opsegom primjene članka 8. Zatim se analizira stavak 2. članka 8. o pravu mjerodavnom za povrede jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU. Naposljetku, analizira se stavak 3. članka 8. koji postavlja ograničenje stranačke autonomije po pitanju odabira mjerodavnog prava za izvanugovorne obveze koje proizlaze iz povrede prava intelektualnog vlasništva. Konačno, iznosi se zaključak cjelokupne analize.

¹ Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”), OJ L 199, 31.7.2007, p. 40–49

2. PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

2.1. Definicija, podjela i priroda prava intelektualnog vlasništva

„Proizvodi ljudskog uma predstavljaju nematerijalna dobra“, čija se vrijednost ogleda u „umnožavanju, upotrebi i prikazivanju drugim ljudima“. ² Smatra se da realizacija neke ideje koja je proizvod ljudskog uma, zbog društvene vrijednosti tih nematerijalnih dobara, pripada njenom stvaratelju i predstavlja njegovo intelektualno vlasništvo, ako su za to ispunjeni određeni uvjeti. ³ Intelektualno vlasništvo, dakle, „nije neko konkretno materijalno vlasništvo nad nekim predmetom, već pravo odnosno skup ovlaštenja koje pravni poredak zemlje priznaje“ njegovom nositelju. ⁴ Pojam intelektualnog vlasništva označava posebna prava koja imaju autori, izumitelji i ostali nositelji intelektualnog vlasništva. ⁵

Kako bi se zaštitila ova vrsta dobara i „potakla ljudska kreativnost koja doprinosi općem razvoju društva, razvijen je odgovarajući sustav pravne zaštite intelektualnog vlasništva“. ⁶ Pravo intelektualnog vlasništva „obuhvaća sustav pravnih instrumenata kojima se uređuje način stjecanja intelektualnog vlasništva i način zaštite od njegovog neovlaštenog korištenja“. ⁷ Dakle, pravo intelektualnog vlasništva odnosi se na pravo koje uređuje prava i obveze koje se odnose na kreacije ljudskog uma. ⁸ Koja su to ovlaštenja i na koji način se ostvaruju, ovisi o vrsti djela koje se štiti i pravnom sustavu u kojem se traži zaštita. ⁹

„Prava intelektualnog vlasništva dijele se na prava industrijskog vlasništva s jedne i autorska i srodna prava s druge strane i ta su prava isključiva subjektivna prava apsolutne naravi.“ ¹⁰ „Pojam intelektualnog vlasništva obuhvaća prava intelektualnog vlasništva te intelektualno vlasništvo u širem smislu koje u pravilu ne karakterizira postojanje isključivog prava te se često naziva i neformalnim intelektualnim vlasništvom.“ ¹¹

² Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <https://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/o-intelektualnom-vlasnistvu/>, posjećeno 28.04.2024.

³ Ibid.

⁴ Katulić, Tihomir, Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Carnet, 2006., str. 19.

⁵ Ibid., str. 16.

⁶ Državni zavod za intelektualno vlasništvo, op. cit. bilj. 1

⁷ Ibid.

⁸ Bennett, Annabelle; Granata, Sam, When Private International Law Meets Intellectual Property Law – A Guide for Judges, The Hague: Hague Conference on Private International Law; Geneva: World Intellectual Property Organization, 2019, str. 13.

⁹ Katulić, op. cit. bilj. 3., str. 19.

¹⁰ Rački Marinković, Ana, Uporabni model – novi oblik intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 72, No. 1-2, 2022., str. 707-726., str. 708.

¹¹ Ibid.

„Industrijsko vlasništvo obuhvaća prava kojima proizvođači štite od konkurenata svoje poslovne interese, položaj na tržištu i sredstva uložena u istraživanje, razvoj i promociju.“¹² To uključuje patente, žigove, industrijski dizajn i geografske oznake.¹³ „Autorsko pravo je isključivo pravo autora na raspolaganje njihovim književnim, znanstvenim ili umjetničkim djelima, te djelima iz drugih područja stvaralaštva“, a srodna prava odnose se na „prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i emitiranja radija i televizije“¹⁴ Broj prava intelektualnog vlasništva nije konačan i ograničen. Razvojem društva i reakcijom tržišta na društvene promjene pojavljuju se nove vrste prava koja se mogu dodati u katalog.¹⁵

Za razliku od materijalnih dobara koja su sastavljena od svoje fizičke supstance, nematerijalna dobra nemaju fizički oblik. Dakako, intelektualne tvorevine su u većini slučajeva fiksirane u nekom opipljivom obliku, ali objekt koji utjelovljuje intelektualnu tvorevinu ne smije se poistovjećivati sa samom intelektualnom tvorevinom.¹⁶ Iako je fizički neopipljivo, „intelektualno vlasništvo ima sve karakteristike imovine“, pa se ono može kupiti, prodati, licencirati, naslijediti ili se njime može raspolagati na bilo koji drugi način kao i sa svakim drugim vlasništvom.¹⁷ Prvo osnovno pravo koje pripada nositeljima intelektualnog vlasništva je „nematerijalno pravo stvaratelja da ga svi ostali priznaju kao autora određenog djela“. To pravo je neprenosivo što znači da je ono vezano isključivo uz osobu koja je određeno djelo stvorila. Drugo osnovno pravo je materijalno pravo vremenski ograničenog monopola na gospodarsko iskorištavanje svog djela. Monopol znači postojanje isključivih ovlaštenja nositelja intelektualnog vlasništva što znači da unutar određenog razdoblja od npr. nastanka ili registracije djela, nitko ne može gospodarski iskorištavati zaštićeno djelo bez autorske dozvole.¹⁸

Međutim, usprkos sličnostima između vlasništva nad materijalnim objektima i prava intelektualnog vlasništva kojima se štite nematerijalni objekti, postoje i razlike, među kojima je najizrazitija ograničeno vrijeme na koje se odobrava zaštita pravima intelektualnog vlasništva. Prava intelektualnog vlasništva mnogo se više bave balansiranjem javnih interesa i

¹² Državni zavod za intelektualno vlasništvo, op. cit. bilj. 1

¹³ Bennett, Granata, op. cit. bilj. 6, str. 13.

¹⁴ Državni zavod za intelektualno vlasništvo, op. cit. bilj. 1

¹⁵ Kur, Annette; Dreier, Thomas, European intellectual property law Texts, Cases and Materials, Edward Elgar Publishing, 2013., str. 3

¹⁶ Ibid. str. 2

¹⁷ Državni zavod za intelektualno vlasništvo, op. cit. bilj. 1

¹⁸ Katulić, op. cit. bilj. 2, str. 17

privatnih interesa vlasnika nego što je tradicionalno za vlasnička prava povezana s fizičkim objektima.¹⁹

Povredu prava intelektualnog vlasništva predstavlja neovlaštena uporaba ili umnožavanje njegova predmeta, a pravo vlasnika na „raspolaganje, uporabu i stjecanje koristi od takvog vlasništva“ štiti se sredstvima pravnog sustava.²⁰ Pravni sustavi širom svijeta razvijaju se u smjeru usvajanja jedinstvenih standarda sadržaja i primjene intelektualnog vlasništva.²¹ Iako su detalji zakonske regulative stvar nacionalnog zakonodavstva, temeljne značajke zahtjeva za zaštitu pojedinačnih prava intelektualnog vlasništva uglavnom su iste u svim zemljama.²² Prava intelektualnog vlasništva u Europskoj uniji, osim što su regulirana u obliku uredbi, direktiva i preporuka, oblikovana su načelima koja su razvijena u vezi prava intelektualnog vlasništva, kao i međunarodnim pravnim okvirom. Potonji podjednako obvezuje nacionalnog i europskog zakonodavca i time definira politički i pravni manevarski prostor. Također, sam međunarodni pravni okvir koji uređuje prava intelektualnog vlasništva utjelovljuje temeljna načela koja omogućavaju funkcioniranje pravnog sustava koji se još uvijek temelji na načelu teritorijalnosti razvijenom u 19. stoljeću.²³

2.2. Načelo teritorijalnosti

Načelo teritorijalnosti predstavlja ključno načelo u pravu intelektualnog vlasništva koje definira način na koji pravni sustavi uređuju pravila u vezi ovih prava.

Mezghani razlikuje dva osnovna oblika teritorijalnosti: materijalna i formalna teritorijalnost. Materijalna teritorijalnost označava pravo koje se primjenjuje na sve osobe i stvari koje se nalaze na području države koja ga je usvojila te pravne odnose koji su povezani s područjem te države.²⁴ Formalna teritorijalnost odnosi se na isključivo pravo primjene određenog prava od strane tijela države u kojoj je ono nastalo.²⁵

U teoriji se navode 4 načina na koja načelo teritorijalnosti utječe na pravo intelektualnog vlasništva: 1. „pravo intelektualnog vlasništva u određenoj državi uređeno je pravom te države“

¹⁹ Kur, Dreier, op. cit bilj. 14, str. 2.

²⁰ Državni zavod za intelektualno vlasništvo, op. cit. bilj. 1

²¹ Katulić, op. cit. bilj. 3., str. 19.

²² Kur, Dreier, op. cit bilj. 14, str. 1.

²³ Ibid.

²⁴ Kunda, Ivana, Pravo mjerodavno za povrede prava intelektualnog vlasništva / Sikirić, Hrvoje (mentor); Doktorska disertacija, Zagreb, Pravni fakultet u Zagrebu, 2008., str. 245.

²⁵ Mezghani, Ali, Méthodes de droit international privé et contrat illicite, Recueil des cours, vol. 303, 2003, str. 273.-274., citirano u Kunda, Ivana, Pravo mjerodavno za povrede prava intelektualnog vlasništva / Sikirić, Hrvoje (mentor); Doktorska disertacija, Zagreb, Pravni fakultet u Zagrebu, 2008., str. 245.

i neovisno je o „usporedivim pravima u drugim državama“, 2. pravo intelektualnog vlasništva može imati utjecaja samo na radnje poduzete na području države koja je priznala to pravo, 3. „pravo intelektualnog vlasništva mogu utužiti državljani države koja je to pravo priznala“ i druge osobe koje imaju aktivnu legitimaciju prema tom pravu“, 4. pravo intelektualnog vlasništva se može „utužiti pred sudovima države za koju je priznato“.²⁶

Pod teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva misli se na njihovu teritorijalnu ograničenost u smislu da su prava glede istog predmeta zaštite potpuno neovisna u različitim državama.²⁷ Prema tome, prava intelektualnog vlasništva imaju isključivo djelovanje u državi priznanja i ovlašćuju njenog nositelja da svakoj trećoj osobi zabrane njegovu uporabu.²⁸ Dakle, prava intelektualnog vlasništva nisu univerzalna, već su u svom učinku ograničena na područje države prema čijim su zakonima dodijeljena.²⁹

Kao takvo, načelo teritorijalnosti izaziva nekoliko ključnih posljedica. Sva prava intelektualnog vlasništva imaju nacionalni karakter, osim ako su osnovana na način da imaju učinak u određenoj regiji, kao što je to situacija s nekim pravima u EU. Nadalje, prava priznata u jednoj državi imaju učinak samo u toj državi, što znači da izumitelj mora podnijeti prijavu za priznanje prava u svim državama u kojima želi ostvariti zaštitu. Štoviše, u nedostatku zaštite svatko je slobodan iskorištavati izum u državi u kojoj zaštita ne postoji, bez obzira na postojanje zaštite u drugoj državi.³⁰

Što se tiče registriranih prava, iz doktrine državnog akta (*act of state doctrine*) proizlazi da su učinci akata nacionalnih upravnih tijela ograničeni na područje države u kojoj je upravno tijelo ovlašteno dodijeliti isto. Isto vrijedi i za nacionalno zakonodavstvo o intelektualnom vlasništvu, koje, kao i sva nacionalna zakonodavstva, općenito nema ekstrateritorijalni učinak.³¹ Međutim, to samo po sebi ne isključuje države da priznaju učinke koje strano zakonodavstvo ili strane upravne vlasti stvaraju unutar granica određene strane zemlje.³²

Načelo je najvjerojatnije preuzeto iz srednjovjekovnih kraljevskih privilegija koje se, iako drugačije konstruirane, na mnoge načine mogu smatrati pretečama modernih prava

²⁶ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 246.

²⁷ Ibid. str. 252.

²⁸ Ibid.

²⁹ Kur, Dreier, op. cit bilj. 14, str. 12

³⁰ Ibid. str. 13.

³¹ Ibid. str. 12.

³² Ibid.

intelektualnog vlasništva.³³ Potpuna formalna teritorijalnost nije održiva u današnje vrijeme, posebice na području EU-a, gdje je propisom koji na razini unije ujednačava pravila o nadležnosti, Uredbom Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima („Bruxelles I”) (dalje u tekstu: Uredba Bruxelles Ibis)³⁴ omogućeno podnošenje tužbe pred sudovima druge države članice na temelju kriterija elektivne nadležnosti.³⁵ Naime, osim opće nadležnosti suda države prebivališta tuženika propisane u članku 4., Uredba Bruxelles Ibis u člancima 7., 8. i 9. postavlja mogućnost da se postupak u određenim vrstama sporova pokrene pred sudom neke druge države. Tako je u čl. 7. st. 2 u sporovima povezanim s deliktima propisana posebna nadležnost suda države u kojoj je štetna radnja nastala ili može nastati. Dakle, postupak u vezi povrede prava intelektualnog vlasništva može biti pokrenut ili pred sudom države mjesta prebivališta tuženika ili pred sudom države gdje je nastala odnosno može nastati štetna radnja. Navedena poveznica, *lex loci delicti commissi*, izjednačava se sa *lex protectionis* u smislu Uredbe Rim II. Naime, pravo intelektualnog vlasništva, u skladu s načelom teritorijalnosti, može biti povrijeđeno samo u državi u kojoj je zaštićeno. Posljedično, *lex loci delicti commissi* uglavnom se poklapa sa *lex protectionis*. S druge strane, mjesto prebivališta tuženika ne mora nužno odgovarati mjestu u kojem je pravo zaštićeno što predstavlja odstupanje od načela teritorijalnosti.

Razvojem međunarodne trgovine te utjecajem globalizacije i digitalizacije javljaju se novi problemi pa stroga primjena načela teritorijalnosti postaje upitna. Posebno su problematične povrede prava intelektualnog vlasništva putem interneta. Naime, u tom slučaju povreda nastaje u svim državama u kojima je to pravo zaštićeno i u kojima je omogućen pristup internetu. Time je načelo teritorijalnosti ozbiljno dovedeno u pitanje jer bi bilo preopasno zaključiti da se interesi određene države prenose na globalnu razinu.³⁶ Problemi se pokušavaju riješiti u okviru međunarodnih konvencija koje ustvari ne uklanjaju problem jer i same počivaju na načelu teritorijalnosti.³⁷

³³ Ibid.

³⁴ Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima („Bruxelles I”), OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32

³⁵ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 248.

³⁶ Ibid. str. 255.,256.

³⁷ Ibid. str. 250.

Usprkos tome, razlog još uvijek prevladavajućeg isticanja načela teritorijalnosti može se objasniti političkim razlozima. Naime, načelo teritorijalnosti omogućuje državama da koriste slobodu da prilagode svoje politike i nacionalne propise o intelektualnom vlasništvu svojim posebnim nacionalnim potrebama. Te se potrebe uvelike razlikuju između zemalja sa različitim stupnjem razvijenosti ekonomije te između izvoznika i uvoznika roba i usluga povezanih s intelektualnim vlasništvom.³⁸

3. MJERODAVNO PRAVO PREMA ČLANKU 8. UREDBE RIM II

3.1. Polje primjene Uredbe

Uredba Rim II ujednačava kolizijska pravila izvanugovornih obveza u okviru Europske unije. Uredba sadrži sedam poglavlja kojima prethodi 40 recitala. Recitali su od „velike važnosti jer pojašnjavaju sadržaj ili načine utvrđenja sadržaja pojedinih pojmova, motive ili razloge pojedinih rješenja te kontekst donošenja same Uredbe“.³⁹ Poglavlje II., naslovljeno “protupravno postupanje” određuje opće kolizijsko pravilo i posebna pravila za pet vrsta izvanugovorne odgovornosti među kojima je i posebno pravilo za povrede prava intelektualnog vlasništva sadržano u članku 8. Posebna pravila imaju prednost u primjeni u odnosu na opće kolizijsko pravilo. Naredno poglavlje “Stjecanje bez osnove, *negotiorum gestio* i predugovorna odgovornost” sadrži pravila o ove tri vrste kvazikontrakata. Poglavlje VI. sadrži pravilo o slobodi izbora mjerodavnog prava. Poglavlje V. sadrži zajednička pravila za sve vrste izvanugovornih odnosa.⁴⁰

3.1.1. Polje primjene *ratione territorii*

Polje primjene Uredbe Rim II prema prostoru na koji se primjenjuje određeno je „odredbama u odnosu na pojedine države članice ili u odnosu na treće države“.⁴¹ Sukladno tome, Uredba Rim II se primjenjuje na sve države članice osim Danske (čl. 4. st. 1.). „To znači da će danski sudovi i dalje primjenjivati svoje nacionalno pravo.“⁴² Međutim, danski sudovi ipak iznimno mogu primjenjivati i Uredbu Rim II kad primjenjujući dansko kolizijsko pravo,

³⁸ Kur, Dreier, op. cit bilj. 14, str. 13.

³⁹ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 365.

⁴⁰ Kunda, Ivana, Uredba Rim II: ujednačena pravila o pravu mjerodavnom za izvanugovorne obveze u Europskoj uniji, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 28, No. 2, 2007., str. 1269-1324., str. 1274.

⁴¹ Bouček, Vilim, Uredba Rim II - Komunitarizacija Europskog međunarodnog delikatnog prava Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45, 2/2008., str. 287.-304., str. 298.

⁴² Ibid.

primijene institut *renvoi*, „slijedom čijih odredaba se upućuje na pravo neke od država članica EU u kojoj je na snazi Uredba Rim II“.⁴³

Za prostornu primjenu Uredbe Rim II važna je i odredba koja određuje da će se odredbe Uredbe primijeniti bez obzira je li to pravo države članice ili ne (čl. 3.). Dakle, odredbe Uredbe Rim II primjenjuju se univerzalno, ne samo na sporove unutar EU.⁴⁴

3.1.2. Polje primjene *ratione temporis*

Prema vremenu od kojeg se Uredba primjenjuje, Sud EU je presudom u predmetu *Deo Antoine Homawoo v GMF Assurances SA*⁴⁵ zauzeo stajalište da se Uredba primjenjuje na sve štetne događaje koji su nastupili nakon 11. siječnja 2009. bez obzira kad je postupak pokrenut i bez obzira kad je utvrđena primjena mjerodavnog prava od strane suda pred kojim se vodi postupak.

3.1.3. Polje primjene *ratione materiae*

Poglavlje 1 određuje polje primjene Uredbe Rim II. Propisano je da se Uredba primjenjuje na „izvanugovorne obveze u građanskim i trgovačkim stvarima“ u slučajevima koji uključuju sukob zakona (čl. 1. st. 1.). Pojam izvanugovornih obveza pojašnjava se kroz definiranje pojma štete kao „svaku posljedicu nastalu iz protupravnog postupanja, neopravdanog bogaćenja, poslovodstva bez naloga ili predugovorne odgovornosti“ (čl. 2. st. 1.). Pri tome Uredba navodi da svako pozivanje na štetu „uključuje i štetu za koju je vjerojatno da će nastati“ (čl. 2. st. 2.). Sukladno tome, Uredba izričito navodi da se primjenjuje na izvanugovorne odnose za koje je vjerojatno da će nastati, a pozivanje na štetni događaj uključuje događaje koji uzrokuju štetu a za koje je vjerojatno da će se dogoditi (čl. 2. st. 3.).

Recital 11 propisuje načelo autonomnog tumačenja pa tako navodi da se „pojam izvanugovorne obveze razlikuje od jedne države članice do druge“ te je zato autonoman jer je podložan tumačenju koje ne zavisi od određenog nacionalnog prava. Također se navodi da pojam uključuje subjektivnu i objektivnu odgovornost. Načelo nezavisnog tumačenja odnosi se i na pojam građanske i trgovačke stvari, na kojeg se također primjenjuje načelo usklađenog tumačenja s postojećim propisima propisano u recitalu 7.⁴⁶

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Sud EU, C-412/10, *Deo Antoine Homawoo v GMF Assurances SA*. od 11. studenog 2011, EU:C:2011:747, par. 37.

⁴⁶ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 362.

Recital 7 navodi da Uredba treba biti tumačena u skladu s Uredbom Bruxelles Ibis u skladu s načelom usklađenog tumačenja s postojećim propisima radi ujednačavanja pravila međunarodnog privatnog prava država članica, što znači i primjenu odluka Suda Europske unije o razlikovanju *obligationes quae ex contractu nascitur* i *obligationes quae ex delicto nascitur* donesenih u vezi čl. 7 uredbe Bruxelles Ibis.⁴⁷ To također znači da se pojam izvanugovorne ili kvazideliktne obveze iz čl. 7 st. 2 Uredbe Bruxelles Ibis tumači jednako kao i pojam izvanugovornih obveza u građanskim i trgovačkim stvarima iz Uredbe Rim II.⁴⁸

Uredba izričito navodi pravna područja koja su isključena iz njenog polja primjene. Tako su iz polja primjene isključeni *acta iure imperii* te porezne, carinske i upravne stvari kao i posebno navedene izvanugovorne obveze (čl. 1. st. 1. i 2.). Takvo negativno određenje ujedno i pridonosi tumačenju pojma građanskih i trgovačkih stvari.⁴⁹

Slijedom navedenog može se zaključiti da polje primjene Uredbe Rim II uključuje pitanja povrede prava intelektualnog vlasništva i s time povezana pitanja kako je određeno dosegom mjerodavnog prava. Pitanja postojanja i valjanosti prava intelektualnog vlasništva ne spadaju pod polje primjene ove Uredbe te se na njih primjenjuje mjerodavno pravo određeno kolizijskim pravilima države pred kojom se postupak vodi.⁵⁰

3.2. Povijesni razvoj odredbe članka 8. Uredbe Rim II

Članak 8. Uredbe određuje pravo mjerodavno za povrede prava intelektualnog vlasništva kako glasi:

„1. Pravo koje se primjenjuje na izvanugovornu obvezu nastalu zbog kršenja prava intelektualnog vlasništva pravo je one države za koju se tražila zaštita.

2. U slučaju izvanugovorne obveze nastale zbog kršenja jedinstvenog prava intelektualnog vlasništva Zajednice, pravo koje se primjenjuje na sva pitanja na koja se ne primjenjuju relevantni instrumenti Zajednice, pravo je one države u kojoj je došlo do kršenja.

3. Od prava koje se primjenjuje prema ovom članku nije moguće odstupati sporazumom u skladu s člankom 14.“

⁴⁷ Ibid., str. 362.

⁴⁸ Ibid., str. 361.

⁴⁹ Ibid., str. 364.

⁵⁰ Ibid., str. 363.,364.

Prijedlogom nacрта Uredbe iz 2002. nije bila predviđena posebna odredba za povrede prava intelektualnog vlasništva niti je ta kategorija izvanugovornih obveza bila isključena iz polja primjene *ratione materiae* što je značilo primjenu općeg kolizijskog pravila sadržanog u članku 4. Uredbe koje upućuje na mjesto nastanka štetnog događaja.⁵¹ Komisija je dvojila između isključenja povreda prava intelektualnog vlasništva iz polja primjene Uredbe ili stvaranja posebnog kolizijskog pravila za ovu vrstu izvanugovornih obveza, ali je ipak je prevladalo potonje rješenje. Prvi prijedlog Uredbe iz 2003. predviđao je poveznicu *lex loci protectionis*, odnosno pravo države za koju se traži zaštita, te je razlikovao jedinstvena prava EU od ostalih prava intelektualnog vlasništva. Isto tako, mogućnost sporazuma o mjerodavnom pravu je bila isključena, a pojam prava intelektualnog vlasništva bio je definiran u recitalu iscrpnim nabrojanjem. U izmjenama iz 2006. izostavljeno je ograničenje izbora mjerodavnog prava te ograničenje neprimjene pravila o kvazikontraktima za izvanugovorne obveze nastale u vezi s povredom prava intelektualnog vlasništva. U konačnom tekstu zadržana je posebna odredba koja radi razliku između jedinstvenih prava EU i ostalih prava intelektualnog vlasništva te je zadržana odredba koja isključuje mogućnost odabira mjerodavnog prava kao i odredba o neprimjeni pravila o kvazikontraktima za izvanugovorne obveze nastale povredom prava intelektualnog vlasništva.⁵²

Pri opravdanju odabira poveznice države za koju se traži zaštita, Uredba u recitalu 26 navodi da „valja održati opće priznato načelo *lex loci protectionis*“ jer se radi o široko priznatom načelu koje se izvodi iz međunarodnih konvencija i načela teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva.⁵³

Važeće međunarodne konvencije, primjerice čl. 5. st 2. Bernske konvencije⁵⁴ i čl. 3. st. 1. TRIPS⁵⁵, propisuju primjenu načela teritorijalnosti za prava intelektualnog vlasništva u materijalnom pravu što podrazumijeva da je opseg zaštite prava intelektualnog vlasništva ograničen na teritorij države u kojoj je pravo priznato. Dakle, konvencije ne uspostavljaju primjenu *lex loci protectionis* pa tako nisu ni sve države članice primjenjivale navedenu poveznicu prije stupanja na snagu Uredbe.⁵⁶ Mišljenja autora su podijeljena u vezi pitanja

⁵¹ Ibid., str. 376.

⁵² Ibid., str. 377.

⁵³ Kunda, op. cit. bilj. 39, str. 1296.

⁵⁴ Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela iz 1886. godine; (Pariški akt, 1971.)

⁵⁵ Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, Narodne novine - Međunarodni ugovori br. 13/2000.

⁵⁶ Callies, Graf-Peter, Rome Regulations: Commentary on the European rules on the conflict of laws, Wolters Kluwer, 2nd edition, 2015., str. 627.

smatra li Komisija poveznicu *lex loci protectionis* usuglašenom sa odredbama navedenih konvencija. Jedni su mišljenja da upravo iz činjenice što su propisana posebna kolizijska pravila za povrede prava intelektualnog vlasništva proizlazi da Komisija smatra da se iz konvencija ne može zaključiti o kolizijskopravnom upućivanju. S druge strane, neki autori smatraju da upravo prihvaćanjem ovog načela Komisija priznaje da se ne mogu zanemariti tumačenja autora koji tvrde da konvencije uvelike rješavaju pitanje mjerodavnog prava.⁵⁷ Smatram da se Komisija nije opredijelila za ovu poveznicu jer smatra da konvencije postavljaju kolizijsko rješenje, već zato jer konvencije uspostavljaju načelo teritorijalnosti i nacionalnog tretmana čija je posljedica primjena prava države zaštite na pitanja u vezi s pravom intelektualnog vlasništva. Na taj je način Komisija odredila kolizijsko pravilo u skladu s načelima koja postavljaju međunarodne konvencije radi održavanja kontinuiteta te jer smatra da *lex protectionis* predstavlja ne samo materijalno, već i adekvatno kolizijsko rješenje.

Prije Uredbe Rim II, rješenja koja su bila usvojena u državama članicama za pitanja povreda prava intelektualnog vlasništva pokrivala su *lex loci protectionis* kao i *lex loci delicti*, a za autorska prava *lex originis*.⁵⁸ U vezi registriranih prava, i načelo teritorijalnosti i *lex loci protectionis* široko su prihvaćeni. Navedena prava dodjeljuje država pa im je učinak po prirodi ograničen na teritorij države za koju je priznata zaštita.⁵⁹ S druge strane, autorska prava nastaju činom stvaranja, a ne ispunjavanjem formalnih pretpostavki kao što je to kod registriranih prava. Iz tog razloga, kao i zbog naglašene moralne komponente autorskih prava, rasprava se vodi u vezi primjene načela univerzalnosti na autorska prava što bi značilo da se autorsko pravo uspostavljeno u državi nastanka djela primjenjuje globalno. Iz tog proizlazi da bi se na pitanja koja se odnose na međunarodno autorsko pravo barem djelomično trebalo primjenjivati pravo države podrijetla djela (*lex originis*). To znači da bi mjerodavno pravo za pitanja koja se tiču objavljenih djela zaštićenih autorskim pravom trebalo biti pravo države prve publikacije, a za neobjavljena djela pravo autorovog osobnog statuta. Većina međunarodnih ugovora kao i nacionalnih zakonodavstava odbacila je navedeno rješenje.⁶⁰

⁵⁷ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 382.

⁵⁸ Neumann, Sophie, Intellectual Property Rights Infringements in European Private International Law: Meeting the Requirements of Territoriality and Private International Law. *Journal of Private International Law*, vol. 7, no. 3, 2011, pp. 583-600. str. 586.

⁵⁹ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 627.

⁶⁰ *Ibid.*, str. 628.

Iz svega navedenog proizlazi da su primjena, opseg i točne granice *lex loci protectionis* daleko od univerzalne primjene i općeg priznanja kao što to navodi recital 26.⁶¹ Međutim, prijedlog Komisije nije analizirao različita postojeća rješenja niti suprotstavio dva glavna pristupa, pristup *lex loci delicti* i pristup *lex loci protectionis*, jedan s drugim, već se zadovoljio izjavom da se opće pravilo o odštetnoj odgovornosti sadržano u članku 3. stavku 1. Prijedloga (članak 4. stavak 1. Uredbe Rim II) nije činilo spojivim s posebnim zahtjevima u području intelektualnog vlasništva.⁶² Smatram da *lex protectionis* ne proizlazi direktno iz konvencija već iz načela teritorijalnosti i nacionalnog tretmana koje uspostavljaju konvencije. Stoga mislim da se Komisija u opravdanju odabira ove poveznice više trebala osvrnuti na navedena načela te je trebala razmotriti druge poveznice kao mogućnost.

3.3. *Lex protectionis*

Postoje dvije mogućnosti odabira mjerodavnog prava za povrede prava intelektualnog vlasništva u međunarodnom privatnom pravu: pomoću općeg kolizijskog pravila za delikte i putem posebnog pravila o intelektualnom vlasništvu. Opći pristup gleda na prava intelektualnog vlasništva kao primarno privatna prava i pristupa njihovoj povredi kroz niz razmatranja međunarodnog privatnog prava. Poseban pristup gleda na prava intelektualnog vlasništva kao isključiva prava koja dodjeljuje određena država i koja su povezana s njezinim javnim ekonomskim, društvenim i kulturnim izborima, te stoga određivanje prava primjenjivog na njihovu povredu podvrgava razmatranjima o teritorijalnosti koja općenito vode do primjene *lex loci protectionis*.⁶³

Poveznica *lex loci protectionis* upućuje na pravo države za koju se želi osigurati građanskopravna zaštita povrijeđenog prava intelektualnog vlasništva. Za neregistrirana prava intelektualnog vlasništva to znači pravo države u kojoj se tvrdi da je poduzeta povrjeđujuća radnja, dok za registrirana znači primjenu prava države u kojoj je pravo intelektualnog vlasništva registrirano. Konkretno, država zaštite je država gdje je poduzeta radnja uporabe predmeta zaštite koja je neovlaštena. To je područje za koje nositelj prava intelektualnog vlasništva tvrdi da je na njemu povrijeđeno njegovo pravo.⁶⁴

⁶¹ Ibid., str. 627.

⁶² Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 586.

⁶³ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 584.

⁶⁴ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 273.

Kao što je ranije spomenuto, sporno je sadrže li odredbe relevantnih međunarodnih konvencija (Bernska konvencija, TRIPS) kolizijska pravila, propisuju li stvaranje određenih kolizijskih pravila državama potpisnicama ili je njihova primjena ograničena na materijalno pravo. U praksi, ovo pitanje ne predstavlja problem jer čak i da konvencije imaju prednost u primjeni u odnosu na Uredbu, rezultat bi bio isti jer bi i one upućivale na *lex loci protectionis*.⁶⁵ Međutim, bez obzira na uređenje postavljeno međunarodnim ugovorima, odabir poveznice *locus protectionis* opravdava se iz različitih razloga.

Prvenstveno, primjena poveznice *loci protectionis* podupire se činjenicom da prava intelektualnog vlasništva imaju teritorijalnu prirodu.⁶⁶ Unatoč dugogodišnjoj akademskoj raspravi o pitanju proizlazi li načelo *lex protectionis* već iz teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva ili ono proizlazi iz međunarodnih konvencija o intelektualnom vlasništvu⁶⁷ načelno je neosporno da se duh i svrha temeljnih načela koja uređuju pravo intelektualnog vlasništva, kao što su teritorijalnost i nacionalni tretman, najbolje ispunjavaju primjenom *lex protectionis* barem u pogledu njihovog postojanja i pravne zaštite, što pokriva i povredu prava intelektualnog vlasništva i posljedice koje iz toga proizlaze.⁶⁸ Naime, članak 5. stavak 2. Bernske konvencije, koji postavlja načelo nacionalnog tretmana, propisuje da će: „opseg zaštite, kao i sredstva pravne zaštite koja se daju autoru za zaštitu njegovih prava, biti regulirana isključivo zakonima zemlje u kojoj se traži zaštita”. Međutim, prema Sudu Europske unije, Bernska konvencija ne teži određivanju mjerodavnog prava⁶⁹. Umjesto toga, kako je vidljivo iz članka 5. stavka 2. Bernske konvencije, svrha te konvencije nije odrediti mjerodavno pravo o zaštiti književnih i umjetničkih djela, već uspostaviti, kao opće pravilo, sustav nacionalnog tretmana prava koja pripadaju takvim djelima.⁷⁰

S druge strane, smatra se da teritorijalnost utječe na rješenje sukoba prava kao karakteristična značajka prava intelektualnog vlasništva i često se smatra da obvezuje primjenu *lex loci protectionis*.⁷¹ Teritorijalnost nedvojbeno zahtijeva primjenu *lex loci protectionis* za postojanje prava intelektualnog vlasništva i za opseg zaštite, tj. određivanje ovlasti danih nositelju prava definirajući sadržaj dodijeljenog prava. S obzirom na to da se postojanje i sadržaj prava

⁶⁵ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 633.

⁶⁶ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 276.

⁶⁷ Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 520.

⁶⁸ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 585.

⁶⁹ Sud EU, C-28/04, Tod's SpA i Tod's France SARL protiv Heyraud SA. 30. lipnja 2005., ECLI:EU:C:2005:418

⁷⁰ Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 520.

⁷¹ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 588.

intelektualnog vlasništva može utvrditi samo pravom koje ga priznaje i aktivnosti koje predstavljaju njegovu povredu moraju isto tako biti određene tim pravom. Definicija aktivnosti koje predstavljaju povredu priznatog prava intelektualnog vlasništva pridonosi određivanju opsega zaštite i vraća se na sadržaj prava i ovlasti nositelja prava, a time i ona sama također podliježe teritorijalnom ograničenju koje je svojstveno pravima intelektualnog vlasništva i *lex protectionis* kao mjerodavnom pravu. Primjena *lex protectionis* na povredu prava intelektualnog vlasništva stoga odražava teritorijalno ograničenje dodijeljenog prava intelektualnog vlasništva.⁷²

Osim obveza prema načelu teritorijalnosti, izbor *lex protectionis* također bi mogao proizaći iz drugih razmatranja o sukobu prava bez obzira što se ni u uvodnim izjavama ni u Prijedlogu Komisije za Uredbu Rim II ne spominju nikakva druga razmatranja osim potvrđivanja nacionalno i međunarodno priznatog načela *lex protectionis*.⁷³

U ranijoj teoriji, primjena ove poveznice podupirana je načelom unutarnje pravne koherentnosti „prema kojem zakonodavac i sudstvo u državi koja ima svoj vlastiti kolizijskopравни sustav“, „trebaju osigurati konzistentnost svih odluka donesenih u toj državi“.⁷⁴ Tako bi i svi sporovi u vezi prava intelektualnog vlasništva, uključujući pitanja valjanosti i registracije te povrede i sporovi iz ugovora kojih je predmet pravo intelektualnog vlasništva, trebali uvijek biti podvrgnuti pravu države zaštite.⁷⁵ Podvrgavanje povreda prava intelektualnog vlasništva *lex protectionis* osigurava dosljedan režim koji dovodi do izbjegavanja *dépeçage* budući da postojanje, trajanje, opseg zaštite i povreda, s obzirom da su usko povezani u materijalnom pravu intelektualnog vlasništva, podliježu istom mjerodavnom pravu.⁷⁶

Također, smatra se da je primjena prava države zaštite najopravdanija jer odgovara nematerijalnoj prirodi predmeta zaštite. U usporedbi s pokretninama, razlika je jer stjecanje prava u jednoj državi ne znači i pravo u državi zaštite jer se uvjeti za stjecanje razlikuju od države do države. Lista prava intelektualnog vlasništva je zatvorena te se ona stječu samo na posebnim vrstama intelektualnih tvorevina dok kog pokretnina to nije slučaj. Bilo bi nepravedno kad bi se pravo na zaštitu prava intelektualnog vlasništva procjenjivalo prema

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid., str. 585,586

⁷⁴ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 274.,275

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 590.

različitim kriterijima u državi zaštite ovisno o državi podrijetla izumitelja.⁷⁷ U sustavu međunarodnog privatnog prava koji trenutno prevladava predmeti zaštite prava intelektualnog vlasništva nemaju veze državom podrijetla već su lokalizirani u svakoj državi zaštite sukladno načelu višestrukih lokalizacija.⁷⁸ To znači da se predmet zaštite štiti posebno u svakoj državi gdje je zatražena zaštita neovisno o postojanju zaštite u drugim zemljama i neovisno o državi podrijetla izumitelja. Prema tome pravo države zaštite jedino može dati odgovor na pitanje postoji li pravo intelektualnog vlasništva glede tog predmeta te koji je opseg zaštite.⁷⁹

Isto tako, primjena *lex protectionis* osigurava pravnu sigurnost i stvarateljima kojima je u interesu što dulja i opsežnija zaštita s jedne strane te javnosti s druge strane kojoj je u interesu neograničeni pristup predmetu zaštite. Pravo zemlje za koju se traži zaštita odgovarat će pravu zemlje u kojoj je povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva pa prekršitelj može predvidjeti koja će se pravila primjenjivati na povredu.⁸⁰ *Lex protectionis* kao pravo zemlje za koju se traži zaštita predstavlja jasan i jednostavan kriterij za određivanje prava primjenjivog na povrede prava intelektualnog vlasništva jer nema daljnjeg utvrđivanja i lokalizacije neovlaštenih radnji na kolizijskopravnoj razini, uključujući različite pojmove povrede u nacionalnom materijalnom pravu intelektualnog vlasništva. Time su zadovoljeni zahtjevi jasnoće, izvjesnosti i predvidljivosti.⁸¹ Na taj je način ovlaštenicima osigurano da u državama u kojima ispunjavaju uvjete za zaštitu mogu treće isključiti iz korištenja dok je korisnicima poznato unaprijed kojem će pravu biti podvrgnute njihove neovlaštene radnje.⁸²

Kao razlog se navodi i postizanje ideala međunarodne usklađenosti *primjenom lex loci protectionis* na povredu prava intelektualnog vlasništva. *Lex protectionis* predstavlja prihvaćeno i uobičajeno kolizijsko pravilo za takve vrste povreda. Usvajanjem pravila *lex protectionis* europski zakonodavac ga je potvrdio kao već međunarodno prihvaćeno pravilo, a ne kao specifično europsko pravilo, koje time ne samo da je u skladu s navodnim kolizijskim obvezama koje proizlaze iz međunarodnih konvencija, već također pridonosi međunarodnoj usklađenosti.⁸³

⁷⁷ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 277.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 589.

⁸¹ Ibid.

⁸² Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 278.

⁸³ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 590.

Zadatak međunarodnog privatnog prava je na osnovi kolizijskog pravila uputiti na primjenu prava koje s pravnom situacijom ima najbližu vezu. Pri tome i nacionalno i strano pravo a priori ima jednaku šansu da predstavlja najbližu vezu s određenom situacijom.⁸⁴ U skladu s tim, ako se *lex protectionis* treba primijeniti na povredu prava intelektualnog vlasništva u skladu s uobičajenim pravilom o sukobu zakona, treba ga primijeniti ne zato što nacionalno pravo koje ga je dodijelilo upućuje na njegovu primjenu, nego zbog ekonomskih, društvenih i kulturnih razloga koji su u njegovoj pozadini i uspostavljanja bliske veze s pitanjima koja se tiču tog prava.⁸⁵ *Lex protectionis* kao pravo države za koju se traži zaštita najčešće će i predstavljati najbližu vezu s povredom prava intelektualnog vlasništva. Nositelj prava tražit će zaštitu za državu u kojoj je povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva i prema čijim zakonima je dodijeljeno jer do povrede može doći samo u državi koja je priznala određeno pravo. U skladu s tim, ako se test najbliže veze koristi kao alternativa pravilu *lex protectionis*, poveznica najbliže veze mogla bi vjerojatno opet dovesti do primjene *lex protectionis*.⁸⁶

Međutim, u pogledu načina naknade štete, treba uzeti u obzir autonomiju stranaka kao čimbenik koji treba razmotriti, a koji bi se mogao isticati protiv primjene *lex protectionis*. Članak 8. stavak 3. Uredbe Rim II izričito isključuje autonomiju stranaka za izvanugovorne obveze koje proizlaze iz povrede prava intelektualnog vlasništva. Postavlja se pitanje utječe li načelo teritorijalnosti i na pitanja određivanja načina naknade štete. Naime, za razliku od definicije kršećih radnji koje određuju opseg zaštite, način naknade štete ne utječe na bit prava intelektualnog vlasništva i nije suštinski vezan uz pravni poredak koji dodjeljuje pravo intelektualnog vlasništva.⁸⁷ No, čak i ako primjena *lex protectionis* u ovom slučaju nije uvjetovana teritorijalnošću dopuštajući autonomiji stranaka da dođe u igru, primjena *lex protectionis* ostaje utemeljena na gore navedenim razmatranjima, posebno izbjegavanju *dépeçage*. Povezanost u materijalnom pravu intelektualnog vlasništva između opsega zaštite, definicije aktivnosti povrede i definicije potraživanja koja proizlaze iz povrede može se smatrati prevladavajućom nad autonomijom stranaka i podržava odluku europskog zakonodavca da ne dopusti strane da izaberu mjerodavno pravo za povredu prava intelektualnog vlasništva čak i ako bi teritorijalnost dopuštala odstupanje od *lex protectionis*.⁸⁸

⁸⁴ Ibid., str. 585.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid., str. 590.

⁸⁷ Ibid., str. 588.

⁸⁸ Ibid., str. 591.

Usprkos gornjim razmatranjima, s obzirom na globalizaciju i sve češće povrede putem interneta, postavlja se pitanje je li *lex protectionis* idealno rješenje ili bi trebalo uzeti u obzir i druge načine određivanja mjerodavnog prava za povrede prava intelektualnog vlasništva. Naime, kao posljedica primjene *lex protectionis*, ponašanja koje se proteže preko državnih granica mora se suditi prema različitim zakonima koji se primjenjuju u svakoj od zemalja u kojima je došlo ili može doći do povrede.⁸⁹ Primjena *lex protectionis* postaje neizvediva kada broj zemalja u kojima se dogodi povreda postane prevelik. Nemoguće je na toj osnovi riješiti sporove koji uključuju sveprisutne povrede u smislu da se smatra da se povreda događa u svim zemljama u kojima je sadržaj koji se širi internetom tehnički dostupan.⁹⁰ Iz tog razloga, druge moguće poveznice, kao što su mjesto gdje je počinjen delikt, zajedničko prebivalište stranaka, izbjegavajuća klauzula ili najbliža veza i autonomija stranaka još uvijek ulaze u analizu sukoba prava kao čimbenici koje treba razmotriti.⁹¹

Smatram da je primjena poveznice *lex protectionis* opravdana zbog teritorijalne prirode prava intelektualnog vlasništva. Budući da svaka država svojim nacionalnim pravom posebno određuje uvjete za stjecanje i opseg zaštite prava, logično je onda i da se prema pravu države koja je dodijelila ta prava procjenjuje i njihova povreda. Sukladno tome, mislim da *lex protectionis* predstavlja najužu vezu sa povredom jer povreda najviše pogađa interese države koja je priznala pravo prema svojim nacionalnim propisima skrojenim prema njenim potrebama. Iz tog razloga smatram da je i isključenje mogućnosti odabira mjerodavnog prava opravdano jer mislim da bi odabir otvorio prostor za zloporabe. Kada bi se moglo odabrati mjerodavno pravo za povrede prava intelektualnog vlasništva koje je drugačije od onog prava države koja je priznala navedeno pravo, stranke bi mogle koristiti prava na način koji ne predstavlja povredu prema pravu koje su odabrale, ali koje predstavlja povredu prema pravu države koja navedena prava štiti. Na taj način došlo bi do situacije da bi nastala povreda, ali ne bi postojao način njenog otklanjanja jer se protupravnost ne bi mogla utvrditi. Nadalje, smatram da je dobro što se europski zakonodavac opredijelio za posebno uređenje povreda prava intelektualnog vlasništva umjesto da je i ovo pitanje stavio pod primjenu općeg kolizijskog pravila. Mislim da se na *lex protectionis* treba gledati kao konkretizaciju *lex loci delicti commissi* jer načelno dovode do primjene istog prava s obzirom da povreda može biti počinjena samo u državi koja određeno pravo štiti. Propisivanjem posebne poveznice za ova prava

⁸⁹ Ibid., str. 585.

⁹⁰ Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 520.

⁹¹ Neumann, op. cit. bilj. 56, str. 585.

naglašava se njihova teritorijalna priroda. Pravo države podrijetla i pravo države prebivališta stranaka po mom mišljenju ne bi bile dobra rješenja jer nisu u skladu s načelom teritorijalnosti. U pogledu povreda putem interneta, smatram da rješenje treba tražiti u definiranju mjesta počinjenja povrede te na taj način odrediti jednu državu čije će se pravo primjenjivati na spor.

3.4. Kvalifikacija kategorije vezivanja

Kvalifikacija je utvrđivanje pravila pod koje se trebaju podvesti činjenice određenog zahtjeva, odnosno kategorizacija odnosa na način da potpada pod neku od pravnih kategorija u kolizijskim pravilima.⁹² Kvalifikacijom se u međunarodnom privatnom pravu obrazlaže koji se strani pravni institut ili strano pravilo može podvesti pod kolizijsko pravilo prava suda. Dakle, „radi se o tome koja se strana pravna pitanja mogu podvesti pod polazno kolizijsko pravilo“.⁹³

Kategorija vezivanja u članku 8. je „izvanugovornu obvezu nastalu zbog kršenja prava intelektualnog vlasništva“ te „izvanugovorne obveze nastale zbog kršenja jedinstvenog prava intelektualnog vlasništva Zajednice“.⁹⁴ Uredba ne definira pojam prava intelektualnog vlasništva, ali „problem kvalifikacije određenog prava kao „prava intelektualnog vlasništva“ Uredba rješava na zadovoljavajući način“ jer ne daje zatvoreni „popis prava već postavlja otvoreno pravilo prema kojem se taj pojam treba tumačiti tako da obuhvaća, primjerice, autorsko pravo, srodna prava, *sui generis* pravo za zaštitu baza podataka, i prava industrijskog vlasništva“.⁹⁵ Definiranje pojma na taj način „omogućava naknadno podvođenje pod ovaj pojam i prava intelektualnog vlasništva koja trenutno ne postoje, što ima praktičnu važnost s obzirom na to da se radi o području koje se vrlo brzo razvija“ i čija se pravna regulacija neprestano dopunjava.⁹⁶

Zbog izostanka definicije prava intelektualnog vlasništva, pojam je podložan autonomnom tumačenju pri čemu treba uzeti u obzir različite vrste nacionalnih prava intelektualnog vlasništva.⁹⁷ S obzirom da je popis otvoren, postoji potencijalni problem prilikom podvođenja prava pod pojam jer je kvalifikacija autonomnim tumačenjem pojma u EU moguća samo ako

⁹² Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 378.

⁹³ Sikirić, Hrvoje, Primjena kolizijskih pravila i stranog prava u sudskom postupku, Zbornik Pravnog Fakulteta Zagrebu, Vol. 56, No. 2-3, 2006., str. 617-686., str. 678.

⁹⁴ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 379.

⁹⁵ Recital 26 Uredbe Rim II.; Kunda, op. cit. bilj. 39., str. 1297.

⁹⁶ Kunda, op. cit. bilj. 39., str. 1297.

⁹⁷ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 630.

postoje zajednička načela država članica.⁹⁸ Kao zajedničko načelo moglo bi se uzeti priznavanje isključivih imovinskih prava glede nematerijalnih tvorevina ljudskog uma radi nagrađivanja stvaratelja, zaštite ulagača i poticanja stvaralaštva.⁹⁹ Kao vodič mogu poslužiti i različita tumačenja prava intelektualnog vlasništva u međunarodnim konvencijama i relevantnim propisima EU, no razlike u materijalnom i kolizijskom pravu zahtijevaju određene prilagodbe. Kao primjer toga navodi se definicija pojma u članku 1. st. 2. Pariške konvencije o zaštiti prava intelektualnog vlasništva¹⁰⁰ koja uključuje i pojam suzbijanja nepravednog tržišnog natjecanja koje spada pod opseg članka 6. Uredbe Rim II.¹⁰¹ Na tom tragu, određenje pojma prava intelektualnog vlasništva od strane Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo također može biti od koristi. Ovo određenje također ostavlja prostor za podvođenje novih prava pod pojam jer navodi da se pravima intelektualnog vlasništva smatraju sva „prava koja su rezultat intelektualne aktivnosti u industrijskim, znanstvenim, književnim i umjetničkim područjima“.¹⁰²

Kvalifikacija prema *lex fori* bi bila u suprotnosti sa načelom teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva te bi dovela do pojave *forum shoppinga* i neujednačenosti rješenja.¹⁰³ Kvalifikacija prema *lex causae* bila bi moguća ali se prihvatljivijom čini stupnjevita kvalifikacija, s izuzetkom slučajeva u kojima polazno pravo ne prepoznaje određeno pravo intelektualnog vlasništva kada bi se kvalifikacija od početka trebala provesti na temelju *lex causae* tj. *lex protectionis*.¹⁰⁴

Pravo industrijskog vlasništva uključuje patente, žigove, uporabne modele, industrijski dizajn, itd. dokle god utjelovljuju individualni pravni interes. Upitno je spadaju li oznake zemljopisnog podrijetla te oznake izvornosti pod opseg članka 8. ili pod opseg članka 6. U dijelu u kojem jamče zaštitu funkcioniranja tržišta primjenjuje se članak 6., a u dijelu u kojem dodjeljuju pravo vlasništva primjenjuje se članak 8. U tom smislu, tradicionalno znanje i folklor mogu ulaziti u polje primjene članka 8.¹⁰⁵

⁹⁸ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 379.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva (1883.)

¹⁰¹ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 630.

¹⁰² Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 380.

¹⁰³ Ibid. str. 381.

¹⁰⁴ Ibid. str. 382.

¹⁰⁵ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 631.

Obije skupine prava od kojih se sastoji autorsko pravo, ekonomska i moralna prava koja se temelje na autorovoj osobnosti, spadaju pod opseg članka 8. Uredbe usprkos tome što su člankom 1. st. 2. Uredbe iz njenog polja primjene izričito isključene izvanugovorne obveze nastale zbog kršenja osobnih prava. Tome je tako jer za razliku od osobnih prava spomenutih u članku 1. moralna prava su priznata u odnosu na određeno djelo.¹⁰⁶

Autorsko pravo preprodaje i druga prava na kompenzaciju i naknadu za zakonito postupanje, kao što je primjerice pravo na naknadu za uporabu znaka u razdoblju od objave prijave žiga EU-a do objave registracije, nisu izričito navedena ni u članku 8. niti u članku 13. pa se može zaključiti da spadaju izvan polja primjene članka 8.¹⁰⁷

3.5. Opseg primjene

Doseg mjerodavnog prava u slučaju povrede prava intelektualnog vlasništva postavlja određena pitanja. Povreda *stricto sensu* uključuje pitanja opsega odgovornosti, osnova za isključenje odgovornosti, postojanja i vrsta šteta čija naknada može biti potraživana, aktivne postupovne legitimacije i prestanka izvanugovornih obveza.¹⁰⁸ Pravo određeno primjenom članka 8. primjenjuje se na pitanja temelja i opsega odgovornosti za povredu prava intelektualnog vlasništva kao i određivanje osoba koje se mogu smatrati odgovornima za djela koja su počinile.¹⁰⁹ Primjenjuje se i na razloge za izuzeće od odgovornosti, svako ograničenje i podjelu odgovornosti¹¹⁰ te postojanje, prirodu i procjenu štete ili zatražene odštete¹¹¹ kao i odgovornost za postupke druge osobe.¹¹² Regulira i pitanja mjera koje sud može izreći¹¹³, koje su osobe ovlaštene na naknadu štete¹¹⁴ te prijenos tog prava.¹¹⁵ Konačno, u opseg primjene ulaze i pitanja načina prestanka obveze te pravila zastare i preskripcije prava, uključujući pravila koja se odnose na početak, prekid i suspenziju zastarnog ili preskripcijskog roka.¹¹⁶ Dakle, *lex protectionis* obuhvaća sva pitanja u vezi sadržaja i opsega zaštite, ograničenja

¹⁰⁶ Ibid. str. 630.

¹⁰⁷ Ibid. str. 631.

¹⁰⁸ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 395.

¹⁰⁹ čl. 15. st. 1. t. a) Uredbe Rim II.

¹¹⁰ čl. 15. st. 1. t. b) Uredbe Rim II.

¹¹¹ čl. 15. st. 1. t. c) Uredbe Rim II.

¹¹² čl. 15. st. 1. t. g) Uredbe Rim II.

¹¹³ čl. 15. st. 1. t. d) Uredbe Rim II.

¹¹⁴ čl. 15. st. 1. t. f) Uredbe Rim II.

¹¹⁵ čl. 15. st. 1. t. e) Uredbe Rim II.

¹¹⁶ čl. 15. st. 1. t. h) Uredbe Rim II.

ovlaštenja, protupravnosti i građanskopravne zahtjeve koji se mogu postaviti pred sudom radi ostvarivanja zaštite.¹¹⁷

Postoje nesuglasice oko toga uređuje li članak 8. sve aspekte zaštite prava intelektualnog vlasništva ili samo dio koji se odnosi na zaštitu i posljedice njegove povrede.¹¹⁸ Naime, neki autori smatraju da članak 8 pokriva i pitanja stjecanja i valjanosti prava.¹¹⁹ Kao argument u prilog tome navode da bi mjerodavno pravo trebalo uređivati temelje odgovornosti, čemu ide u prilog činjenica da čl. 15 spominje a) temelj i opseg odgovornosti, uključujući određivanje osoba koje se mogu smatrati odgovornima za djela koja su počinile i f) osobe ovlaštene na naknadu štete zbog toga što su osobno pretrpjele štetu.¹²⁰ Drugi tvrde da navedena pitanja spadaju izvan opsega čl. 8. jer ona prethode pitanju povrede koje je uređeno čl. 8 temeljem njegovog izričaja te činjenice da određuje mjerodavno pravo za izvanugovorne obveze.¹²¹ Izričaj čl. 15. potvrđuje navedeno jer određuje opseg primjene za sva pravila u Uredbi. Kada temelj odgovornosti za delikte ne bi samo pokrивao pretpostavke odgovornosti nego uključivao i pitanja valjanosti i stjecanja povrijeđenog prava, valjanost i stjecanje stvari sukladno čl. 4. ne bi bili određeni pomoću *lex rei sitae* već *lex loci damni*.¹²² Većina autora ipak smatra da članak 8. u vezi s člankom 15. ne određuje pravo primjenjivo na stjecanje prava, što znači da države članice EU-a mogu slobodno zadržati u svojim nacionalnim zakonima odredbe koje određuju pravo različito od *lex protectionis* kao pravo kojim se uređuje vlasništvo.¹²³ U tom smislu, Zakon o međunarodnom privatnom pravu¹²⁴ nije se opredijelio za drugačije rješenje, već u članku 24. upućuje na *lex protectionis* kao pravo mjerodavno za „izvorno stjecanje, postojanje, valjanost, sadržaj i sadržajna ograničenja, opseg, trajanje, mogućnost odricanja od prava, kao i prenosivost prava intelektualnog vlasništva i učinke prijenosa prema trećim osobama, založno i ostala prava osiguranja tražbina na pravu intelektualnog vlasništva te za sva druga pitanja koja se odnose na samo pravo intelektualnog vlasništva“. Uredba Rim II uređuje samo izvanugovorne obveze pa bi prema tome Uredba mogla uređivati ta pitanja jedino u dijelu koji se tiče izvanugovornih obveza. Kada bi se Uredba primjenjivala i na ta pitanja došlo bi do primjene prava različitih država, ovisno o tome temelji li se pitanje na ugovoru ili deliktu.¹²⁵

¹¹⁷ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 396.

¹¹⁸ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 639.

¹¹⁹ Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 520.

¹²⁰ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 639.

¹²¹ Ibid. str. 639.

¹²² Ibid. str. 640.

¹²³ Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 520.

¹²⁴ Zakon o međunarodnom privatnom pravu, Narodne Novine br. 101/17, 67/23.

¹²⁵ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 640.

Ovo pitanje posebno je naglašeno u smislu autorskog prava gdje su neke države članice podvrgnule pitanja stvaranja i valjanosti *lex originis* tj. pravu države podrijetla djela.¹²⁶

U vezi ostalih pitanja koja se tiču opsega zaštite, članak 15. točka f) odnosi se na pitanje ima li osoba različita od direktne žrtve pravo na odštetu. Navedeno ukazuje da je pitanje ovisnosti te osobe o direktnoj žrtvi preliminarno.¹²⁷ Nadalje, članak 8. primjenjuje se na odgovornost druge osobe što je propisano člankom 15. točkom g) Uredbe. Navedeno može predstavljati problem u slučajevima kad suučesnik djeluje isključivo izvan teritorija države za koju se traži zaštita čije pravo ne zahtjeva da postoji veza između povrede i njenog teritorija. Problem se također može javiti i u situacijama kada osoba za istu radnju može biti odgovorna primarno u jednoj, a sekundarno u drugoj državi.¹²⁸

Pitanje aktivne legitimacije također spada pod opseg članka 8., primjerice, iako je opseg prava koja se jamče ugovorom o licenci pitanje *lex contractus*, pitanje ima li nositelj licence pravo tužiti radi povrede prava intelektualnog vlasništva uređuje pravo države prema članku 8.¹²⁹ Nadalje, ovlaštenje na privremene mjere, primjerice privremeni nalog, pada pod opseg prava primjenjivog prema članku 8. Uz to, pravo iz članka 8. uređuje i pitanja koja se tiču tereta dokaza.¹³⁰

Neki autori vide kao sporno i pitanje je li odmjeravanje iznosa štete procesnopravno ili materijalnopravno pitanje smatrajući da je ono u području primjene prava države suda što je praktično jer se u slučaju povreda u većem broju država iznos štete može odlučiti primjenom samo jednog prava. Međutim, Uredba uklanja sumnju propisujući da je za pitanja postojanja, prirode i odmjeravanja štete ili zahtijevanog sredstva pravne zaštite u domeni *lex loci protectionis* koje je mjerodavno i za glavni predmet spora.¹³¹

3.6. Povreda jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva Europske Unije

Stavak 2. članka 8. sadrži pravilo koje upućuje na mjerodavno pravo za povrede jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU. Prije svega, pod jedinstvenim pravima intelektualnog vlasništva EU-a spadaju: žig EU, dizajn EU, oznake izvornosti i oznake zemljopisnog

¹²⁶ Ibid. str. 639.

¹²⁷ Ibid. str. 640.

¹²⁸ Ibid. str. 635.

¹²⁹ Ibid. str. 640.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 397.

podrijetla.¹³² Europski patent dodjeljuje samo snop nacionalnih prava, ali europski patent sa univerzalnim učinkom ima, u smislu primjene mjerodavnog prava na povrede pravo intelektualnog vlasništva, isti učinak kao i jedinstvena prava EU-a.¹³³ Sva navedena prava intelektualnog vlasništva uvedena su uredbama. S druge strane, prava intelektualnog vlasništva uređena direktivama ne spadaju pod opseg stavka 2. jer svaka članica kreira nacionalna prava intelektualnog vlasništva implementirajući uredbu u svoja zakonodavstva.¹³⁴

Svrha pravila je dvojaka. Prvo, namjera mu je razjasniti da su pravna pravila sadržana u odgovarajućim instrumentima EU-a primjenjiva u svim aspektima obuhvaćenim njima. Drugo, ono određuje koje se pravo primjenjuje u slučaju da takva pravila nisu sadržana u odgovarajućim instrumentima.¹³⁵ Naime, stavak 1. primjenjuje se i na povrede jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU-a u kojem slučaju *locus protectionis* je zajednica kao cjelina. Sukladno tome, stavak 1. služi za određivanje primjenjuje li se na povredu pravo države članice ili treće zemlje.¹³⁶ Nadalje, ako je mjerodavno pravo države članice, na povredu će se primijeniti relevantni instrumenti EU-a, a tek onda za sva pitanja na koja se ne primjenjuju relevantni instrumenti EU-a, mjerodavno je pravo države u kojoj je došlo do kršenja.¹³⁷

Navedena poveznica nije jednaka općem kolizijskom pravilu mjestu nastanka štete. Razlog tome je načelo teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva. Naime, povreda ne može biti počinjena izvan teritorija zaštite određenog prava intelektualnog vlasništva, a s obzirom da je u ovom slučaju teritorij zaštite cjelokupni teritorij EU-a to znači da povredu nije moguće počinuti u trećim zemljama u kojima pravo intelektualnog vlasništva EU ne uživa zaštitu. Time se može zaključiti da se pod državom u kojoj je došlo do kršenja jedinstvenog prava intelektualnog vlasništva misli na državu u kojoj je radnja povrede poduzeta.¹³⁸ Poveznica mjesta u kojem je radnja povrede poduzeta označava se kao *locus delicti commissi* a mjerodavno pravo kao *lex loci delicti commissi*. Pri tome je važno razlikovati *locus damni* koji čini samo jednu sastavnicu poveznice *locus delicti commissi*.¹³⁹ Neki autori smatraju da *lex loci*

¹³² Državni zavod za intelektualno vlasništvo, <https://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/eu-propisi/>, posjećeno 29.04.2024.

¹³³ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 636.

¹³⁴ Ibid. str. 637.

¹³⁵ Kur, Dreier, op. cit bilj. 14, str. 524.

¹³⁶ Ibid. str. 636.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 422.

¹³⁹ Ibid.

delicti commissi nije najbolje rješenje, već bi primjena *lex loci damni* ili pravo zahvaćenog tržišta bila bolja opcija.¹⁴⁰

Međutim, instrumenti koji uređuju jedinstvena prava intelektualnog vlasništva EU mogu sadržavati posebna pravila o nadležnosti kojima se uspostavlja poseban sudski sustav, određuju nacionalni sudovi s posebnim nadležnostima ili se oslanjaju na nacionalne sudove u primjeni općih načela međunarodnog privatnog prava. Na primjer, sustav jedinstvene zaštite patenata koji se temelji na Europskoj patentnoj konvenciji¹⁴¹ kroz Uredbe EU-a 1257/2012¹⁴² i 1260/2012¹⁴³, za razliku od europskog patenta koji se provodi na nacionalnoj razini, omogućava postizanje jedinstvenog učinka za Europski patent u 17 država članica EU-a. Sustav je u primjeni od 1. lipnja 2023. te je „ukupno 17 država članica EU-a ratificiralo Sporazum o jedinstvenom patentnom sudu¹⁴⁴ (dalje u tekstu: Sporazum) te su iste obuhvaćene opsegom jedinstvenog patenta“.¹⁴⁵ Hrvatska trenutno nije među navedenim državama, „no prijavitelji iz Hrvatske mogu pod jednakim uvjetima koristiti novi sustav za navedenih 17 država članica, dok u Hrvatskoj i drugim državama članicama mogu i dalje koristiti sustav europskog patenta“.¹⁴⁶ Ovaj Sporazum uspostavlja sudski sustav odvojen od nacionalnih sudskih sustava u obliku Jedinstvenog patentnog suda koji ima isključivu nadležnost u sporovima u pitanjima koja se odnose na europske patente s jedinstvenim učinkom, klasične europske patente, potvrde o dodatnoj zaštiti izdane za proizvod pokriven takvim patentom i europske patentne prijave.¹⁴⁷

Žig EU koji vrijedi u cijeloj EU uspostavljen je Uredbom EU-a o žigu Europske unije¹⁴⁸, koja ima vlastiti režim nadležnosti koji ne uspostavlja zasebni sudski sustav, ali za radnje povrede dodjeljuje međunarodnu nadležnost određenim nacionalnim sudovima koji funkcioniraju kao specijalizirani sudovi u presuđivanju sporova koji uključuju jedinstvena prava žigova EU-a.

¹⁴⁰ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 638.

¹⁴¹ Europska patentna konvencija 2000 kako je usvojena Odlukom Upravnog vijeća od 28. lipnja 2001. godine, objavljena 1. siječnja 2008. - Narodne novine - Međunarodni ugovori br. 8/07 i 1/08

¹⁴² Uredba (EU) br. 1257/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2012. o provedbi pojačane suradnje u području stvaranja jedinstvene patentne zaštite, OJ L 361, 31.12.2012, p. 1–8

¹⁴³ Uredba Vijeća (EU) br. 1260/2012 od 17. prosinca 2012. o provedbi pojačane suradnje u području stvaranja jedinstvene patentne zaštite u pogledu primjenjivih aranžmana prevođenja, OJ L 361, 31.12.2012, p. 89–92

¹⁴⁴ Sporazum o Jedinstvenom sudu za patente, SL L 175, 20.6.2013., str. 1–40.

¹⁴⁵ Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <https://www.dziv.hr/hr/novosti/od-1-lipnja-2023-u-primjeni-je-sustav-jedinstvenog-patenta-te-jedinstveni,6978.html>, posjećeno 29.04.2024.

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Bennett, Granata, op. cit. bilj. 6, str. 25.

¹⁴⁸ Uredba (EU) 2017/1001 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o žigu Europske unije (kodificirani tekst) (Tekst značajan za EGP), OJ L 154, 16.6.2017, p. 1–99

Analogne odredbe prisutne su u Uredbi o dizajnu Zajednice¹⁴⁹.¹⁵⁰ Međutim, navedeni propisi upućuju na nacionalno pravo za sva pitanja koja nisu uređena njima, što uključuje stavak 2 Uredbe. Dakle, navedeni propisi nemaju prednost u primjeni pred Uredbom, a čak i da imaju upućivali bi natrag na primjenu Uredbe.¹⁵¹

Stavak 2. ne osigurava dobro definirano rješenje kada se kršenje jedinstvenih prava EU-a proteže na nekoliko država članica. Nejasno je dovodi li do primjene jednog prava države članice u kojoj je povreda počinjena ili se spor podvrgava pod prava svih obuhvaćenih država članica.¹⁵² Uredba ne radi razliku između radnji povrede i početnih radnji povrede kao ni djelomičnih i potpunih povreda pa tako bilo koja radnja koja predstavlja povredu daje podlogu za primjenu ove poveznice.¹⁵³ Načelno, *lex loci delicti comissi* dovodi do primjene prava svih država u kojima je povreda počinjena sukladno pravilu mozaika.¹⁵⁴ Takva distributivna kumulacija prava svih odnosnih država članica nije problematična sa stajališta ujednačenosti pravila jer uvijek dovodi do primjene istih pravila od strane bilo kojeg suda, već sa stajališta učinkovitosti ostvarenja zaštite i ekonomičnosti postupka jer stavlja teret na sud u smislu da mora proučavati sva mjerodavna prava na koja se upućuje što iziskuje puno vremena i velike troškove. Uz to, činjenice i dokazi smješteni su u svakoj državi u kojoj je došlo do povrede pa postoji mogućnost da uopće ne budu dostupni sudu ili da budu pribavljeni uz velike troškove i puno utrošenog vremena.¹⁵⁵

Ovaj problem nije moguće riješiti mehanizmom klauzule izuzeća ili izborom mjerodavnog prava zbog kogentnosti kolizijskih odredbi članka 8.¹⁵⁶ Rješenje bi moglo predstavljati postojanje mogućnost da ovlaštenik bude u potpunosti oštećen u mjestu gdje štetnik ima prebivalište ili sjedište, kao što je to predviđeno instrumentima jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU-a.¹⁵⁷ Međutim, čini se da je Sud Europske unije djelomično riješio ovu dilemu u spojenom predmetu C-24/16 i C-25/16 Nintendo Co. Ltd protiv BigBen Interactive GmbH i BigBen Interactive SA u kojem je izraz „država u kojoj je došlo do kršenja [prava intelektualnog vlasništva na koje se poziva]” iz Uredbe protumačio na način da se

¹⁴⁹ Uredba Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice, OJ L 3, 5.1.2002, p. 1–24

¹⁵⁰ Bennett, Granata, op. cit. bilj. 6, str. 25.,26.

¹⁵¹ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 637.

¹⁵² Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 524.

¹⁵³ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 423.

¹⁵⁴ Ibid. str. 424.

¹⁵⁵ Ibid.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 638.

„odnosi na državu u kojoj je prvotna povreda koja je dovela do ponašanja koje se stavlja na teret bila počinjena ili u kojoj postoji opasnost da se počini, pri čemu je ta prvotna radnja, u okviru elektroničke trgovine, pokretanje postupka stavljanja na internet ponude na prodaju“.¹⁵⁸ Sud navodi da „U okolnostima u kojima su istom tuženiku pripisane različite radnje kojima se povređuje počinjene u različitim državama članicama kako bi se utvrdio događaj koji uzrokuju štetu ne treba se pozivati na svaku pripisanu radnju povrede, nego općenito procijeniti ponašanje navedenog tuženika kako bi se odredilo mjesto gdje je prvotno počinjenje povrede koje je dovelo do pripisanog ponašanja bilo počinjeno ili postoji opasnost da se počini.“¹⁵⁹

3.7. Stranačka autonomija

Jedno od osnovnih načela Uredbe je načelo autonomije stranaka koje omogućava stranama izvanugovornog odnosa podvrgnuti ga pravu po izboru, pod pretpostavkom da su ispunjeni uvjeti koje Uredba propisuje za odabir mjerodavnog prava. Iz toga se može zaključiti da *lex autonomiae* praktički ima prednost pred primjenom općeg i posebnih kolizijskih pravila.¹⁶⁰ Uredba propisuje uvjete pod kojima je izbor valjan te ograničenja slobode izbora stranaka. Ograničenja postoje s obzirom na određenu vrstu izvanugovorne obveze, među kojima je i ograničenje u vezi povreda prava intelektualnog vlasništva zbog teritorijalnosti tih prava.¹⁶¹ U tom pogledu, članak 8. predstavlja iznimku u okviru Uredbe Rim II. Što se tiče drugih vrsta delikta, uključujući odgovornost za proizvod i štetu za okoliš, stranke su slobodne odabrati mjerodavno pravo u skladu s člankom 14.¹⁶²

Stavak 3. članka 8. izričito isključuje mogućnost odabira mjerodavnog prava za povrede koje se odnose na stavak 1. i 2. Prema Komisiji sloboda izbora ne bi bila primjerena. Izbor prava bi mogao naškoditi načelu teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva i s njime povezanim odlukama ekonomske politike.¹⁶³ Pravo intelektualnog vlasništva uspostavlja ravnotežu između onog što ulazi u javnu domenu i onog što je iz nje isključeno te pritom pokušava zaštititi interese stvaratelja, ulagača i interese EU-a radi stvaranja pogodnog okruženja za proizvodnju i širenje nematerijalnih dobara i usluga.¹⁶⁴ Kada se mjerodavno pravo ne bi temeljilo na mjestu

¹⁵⁸ Sud EU, C-172/18. AMS Neve Ltd i dr. protiv Heritage Audio SL i Pedra Rodrígueza Arribasa., od 5. rujna 2019, para. 61.

¹⁵⁹ Sud EU, C-24/16 i C-25/16 Nintendo Co. Ltd protiv BigBen Interactive GmbH i BigBen Interactive SA od 27. rujna. 2017.

¹⁶⁰ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 368.

¹⁶¹ Ibid. str. 370.

¹⁶² Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 525.

¹⁶³ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 641.

¹⁶⁴ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 383.

uporabe, koherentnost nacionalnog prava intelektualnog vlasništva bila bi ugrožena učestalom primjenom stranog prava na domaće uporabe.¹⁶⁵ Isto tako, navedeno ograničenje postoji zbog opasnosti odabira mjerodavnog prava države koja ne priznaje određeno pravo.¹⁶⁶ Slijedom navedenog, pravila u članku 8. kogentne su naravi „jer se želi zajamčiti pravna sigurnost radi ostvarivanja što učinkovitije zaštite i poticanja prekograničnog iskorištavanja prava“.¹⁶⁷ Uz ograničenje stranačke autonomije, kogentnost pravila članka 8. ogleda se u tome što je isključena primjena odredbe koja uređuje mjerodavnost *lex firmae habitationis communis* ili klauzule izuzeća.¹⁶⁸ Naime, članak 8. ima prednost u primjeni u odnosu na članak 4. što uključuje i prednost u primjeni u odnosu na izbjegavajuće klauzule u njegovim stavcima 2 i 3.¹⁶⁹ Uz to, kogentnost se ogleda i u tome što „obveze iz kvazikontrakata proizašle iz povrede prava intelektualnog vlasništva potpadaju pod ovu odredbu i nisu u sustavu kojem pripadaju drugi kvazikontrakati“.¹⁷⁰

Međutim, u odnosu na povrede jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU-a, ograničenje stranačke autonomije je problematično. *Locus protectionis* u smislu stavka 2. predstavlja cijeli teritorij EU-a pa niti načelo teritorijalnosti niti nacionalni javni interes ne mogu biti opravdanje za ograničenje izbora mjerodavnog prava u okviru EU-a. Iz tog razloga neki autori smatraju da se navedeno ograničenje odnosi isključivo na stavak 1.¹⁷¹ Problemi uzrokovani dvosmislenošću članka 8. stavka 2. Uredbe Rim II u slučaju povrede prava EU koja se proteže na nekoliko država članica mogli bi se u praksi ublažiti ako bi se strankama dala mogućnost odabira prava primjenjivog na sredstva pravne zaštite.¹⁷²

Primjena *lex protectionis* znači pristup mozaika, odnosno primjenu onoliko prava intelektualnog vlasništva koliko je država zaštite što je problematično s obzirom na suvremene trendove globalnog iskorištavanja prava intelektualnog vlasništva, a time i njegovog globalnog povređivanja.¹⁷³ Zato se postavlja pitanje „ne bi li mogućnost izbora mjerodavnog prava u slučajevima kada je povreda zahvatila veći broj zemalja, ipak bila više u skladu sa zahtjevom

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ibid. str. 384.

¹⁶⁷ Kunda, op. cit. bilj. 39, str. 1297.

¹⁶⁸ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 384.

¹⁶⁹ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 177.

¹⁷⁰ Čl. 13. Uredbe Rim II.

¹⁷¹ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 641.

¹⁷² Kur, Dreier, op. cit. bilj. 14, str. 525.

¹⁷³ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 383.

pravne sigurnosti“.¹⁷⁴ Čak i u tom slučaju izbor bi trebao biti isključen u odnosu na srž povrede, tj. utvrđivanje protupravnosti.¹⁷⁵ Međutim, upitno je treba li dopustiti izbor mjerodavnog prava po pitanju sredstva pravne zaštite što bi smanjilo teret sa sudova pogotovo u situacijama višeteritorijalnih povreda.¹⁷⁶ Navedena problematika višeteritorijalnih povreda sve više je izražena pod utjecajem globalne trgovine te razvoja tehnologije, posebno kad su u pitanju povrede prava intelektualnog vlasništva putem interneta zbog nepostojanja teritorijalnih granica. Samim time i povrede prava intelektualnog vlasništva putem interneta su ubikvitetne te primjenom poveznice *lex loci protectionis* dolazi do spomenutog mozaika mjerodavnih prava koji može obuhvaćati stotine prava intelektualnog vlasništva.¹⁷⁷

Neki autori također smatraju i da bi se trebala dati mogućnost strankama sa prijašnjim ugovornim odnosom da odaberu između *lex contractus* jer bi u tim slučajevima moglo doći do nedoumice treba li se primijeniti *lex contractus* ili *lex loci protectionis*, posebno kad su u pitanju nacionalna prava intelektualnog vlasništva zbog načela teritorijalnosti. S druge strane, kod jedinstvenih prava EU primjena *lex contractus* bi omogućila primjenu jednog prava kod multinacionalnih povreda.¹⁷⁸

Kao što je ranije navedeno, mišljenja sam da je u pogledu stavka 1. ograničenje stranačke autonomije opravdano jer bi moglo dovesti do zloraba. Uz to, smatram da je ograničenje opravdano jer je odabir u suprotnosti sa načelom teritorijalnosti jer bi doveo do primjene stranog prava na povredu u državi koja je priznala pravo sukladno svojim interesima. Iz tog razloga mislim da odabir ne bi bio opravdan niti u slučaju višeteritorijalnih povreda. Usprkos tome što bi doveo do smanjenja tereta sa sudova, svejedno se kosi sa načelom teritorijalnosti jer bi pravo jedne države bilo mjerodavno za povrede nastale u različitim državama koje su priznale pravo prema vlastitim propisima. S druge strane, smatram da bi odabir mjerodavnog prava po pitanju stavka 2. bio koristan i da se ne bi kosio s načelom teritorijalnosti jer jedinstvena prava intelektualnog vlasništva EU-a ocrtavaju zajedničke interese svih država članica i priznata su na cijelom teritoriju EU.

¹⁷⁴ Kunda, op. cit. bilj. 39, str. 1297.

¹⁷⁵ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 384.

¹⁷⁶ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 641.

¹⁷⁷ Kunda, op. cit. bilj. 24, str. 385.

¹⁷⁸ Callies, op. cit. bilj. 54, str. 642.

4. ZAKLJUČAK

Zbog velike vrijednosti kreacija ljudskog uma, pravni poredak ih štiti na način da pod određenim uvjetima dodjeljuje pravo intelektualnog vlasništva njegovom stvaratelju. Prava i obveze nositelja koja proizlaze iz toga, kao i uvjeti stjecanja i zaštite prava intelektualnog vlasništva, razlikuju se ovisno o vrsti djela koje se štiti i pravnog sustava u kojem se traži zaštita. Sama priroda prava intelektualnog vlasništva, posebice njihova teritorijalnost i nematerijalni oblik, uvelike utječe na način na koji pravni sustavi diljem svijeta uređuju ova prava. Različita uređenja koja postavljaju različiti pravni sustavi predstavljaju problem u situacijama sa međunarodnim elementom jer se postavlja pitanje koje bi se pravo trebalo primijeniti. Iz tog razloga, pravni sustavi širom svijeta rade na usvajanju jedinstvenih standarda za prava intelektualnog vlasništva čemu doprinose i međunarodne konvencije na ovom području. U EU se donose direktive i uredbе koje pokušavaju urediti ovo područje na jedinstven način u svim državama članicama. Tako je i na području međunarodnog privatnog prava doneseno jedinstveno kolizijsko pravilo za povrede prava intelektualnog vlasništva u članku 8. Uredbe Rim II koja predstavlja temeljni izvor kolizijskih pravila za izvanugovorne obveze na području EU.

Članak 8. predstavlja posebno kolizijsko pravilo koje ima prednost u primjeni u odnosu na opće kolizijsko pravilo sadržano u članku 4. Uredbe koje upućuje na pravo države gdje je nastala šteta. Članak 8. stavak 1. Uredbe Rim II upućuje na mjerodavno pravo za izvanugovorne obveze nastale povredom prava intelektualnog vlasništva kao pravo države za koju se tražila zaštita tj. *lex protectionis*. Opravdanje za opredjeljenje za poveznicu *lex protectionis* najvećim dijelom leži u načelu teritorijalnosti kao ključnom načelu u području prava intelektualnog vlasništva. Načelo teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva znači da prava priznata u jednoj državi imaju učinak samo u toj državi, što znači da izumitelj mora podnijeti prijavu za priznanje prava u svim državama u kojima želi ostvariti zaštitu. Razvojem međunarodne trgovine i utjecajem globalizacije te pojavom interneta javljaju se novi problemi pa stroga primjena načela teritorijalnosti postaje upitna. Usprkos tome razlog primjene je taj da države mogu prilagoditi uvjete stjecanja i zaštite prava intelektualnog vlasništva svojim potrebama.

Uz načelo teritorijalnosti, europski zakonodavac smatra da poveznica *lex protectionis* kao općepriznata proizlazi iz međunarodnih konvencija na području prava intelektualnog vlasništva. Upitno je je li tome doista tako jer postoje primjeri gdje su različite države koristile druge poveznice za povrede prava intelektualnog vlasništva prije Uredbe Rim II. Osim toga, odabir *lex protectionis* se opravdava time što doprinosi unutarpoj koherentnosti pravnih

sustava i izbjegavanju *dépeçage*, pravnoj sigurnosti, međunarodnoj usklađenosti te ostvarenju načela najuže veze. Smatra se i da *lex protectionis* najbolje odgovara nematerijalnoj prirodi prava intelektualnog vlasništva jer su predmeti zaštite prava intelektualnog vlasništva lokalizirani u svakoj državi zaštite sukladno načelu višestrukih lokalizacija. Usprkos tome, utjecajem globalizacije i digitalizacije, drugi načini određivanja mjerodavnog prava i dalje ostaju u razmatranju, pogotovo po pitanju danas sve aktualnijih povreda intelektualnog vlasništva putem interneta.

Pojam intelektualnog vlasništva nije definiran Uredbom već je podložan autonomnom tumačenju. Uredba u recitalu 26 samo navodi smjernicu kako bi se pojam trebao tumačiti, pri čemu popis prava intelektualnog vlasništva ostavlja otvorenim što je praktično zbog razvoja novih oblika intelektualnog vlasništva. Članak 15. Uredbe određuje opseg primjene za sva pravila u Uredbi. Pri tome, postoje nesuglasice oko toga uređuje li članak 8. sve aspekte zaštite prava intelektualnog vlasništva ili samo dio koji se odnosi na zaštitu i posljedice njegove povrede, no većina autora je mišljenja da se primjenjuje samo na potonje. U pogledu jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU-a *loci protectionis* predstavlja cijeli teritorij EU. U tom smislu, stavak 1. članka 8. određuje je li mjerodavno pravo države članice ili treće države. Ukoliko je mjerodavno pravo države članice primjenjuju se instrumenti prava EU-a, a ako se pitanje odnosi na dio koji nije uređen instrumentima EU-a primjenjuje se stavak 2. članka 8. koji upućuje na pravo države u kojoj je došlo do kršenja tj. *lex loci delicti commissi*. Navedeno rješenje nije idealno kad su u pitanju povrede koje se protežu na nekoliko država članica. Na posljeticu, članak 8. kognitivne je naravi na što ukazuje činjenica da je stavkom 3. isključena mogućnost odabira mjerodavnog prava za obveze koje proizlaze iz povrede prava intelektualnog vlasništva i jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU-a. Smatra se da bi odabir mjerodavnog prava ugrozio načelo teritorijalnosti. Uz to, članak 8. ima prednost u primjeni u odnosu na odredbe koje se odnose na kvazikontrakte kada su izvanugovorne obveze u vezi kvazikontrakata nastale zbog povrede prava intelektualnog vlasništva. Isključenje mogućnosti odabira mjerodavnog prava se posebno kritizira u vezi jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva EU-a te zbog višeteritorijalnih povreda koje su sve prisutnije.

Zaključno, smatram da je rješenje koje Uredba postavlja za povrede prava intelektualnog vlasništva zadovoljavajuće. Mislim da je *lex protectionis* poveznica koja je najviše u skladu za zahtjevima teritorijalnosti koji proizlaze iz prirode prava intelektualnog vlasništva. Dokle god je teritorijalnost primarna karakteristika ovih prava, smatram da nije potrebno tragati za drugačijim rješenjem. Međutim, razvojem jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva na

prostoru EU-a može se zaključiti da trendovi idu u smjeru u kojem načelo teritorijalnosti više nije toliko izraženo. Smatram da je Uredba to dobro prepoznala propisujući posebno pravilo za takvu vrstu prava. U tom smislu, smatram da se treba voditi rasprava oko omogućavanja odabira mjerodavnog prava za povrede jedinstvenih prava intelektualnog vlasništva.

5. LITERATURA

Knjige

1. Callies, Graf-Peter, Rome Regulations: Commentary on the European rules on the conflict of laws, Wolters Kluwer, 2nd edition, 2015.
2. Katulić, Tihomir, Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Carnet, 2006.
3. Kur, Annette; Dreier, Thomas, European intellectual property law Texts, Cases and Materials, Edward Elgar Publishing, 2013.

Članci

1. Bennett, Annabelle; Granata, Sam, When Private International Law Meets Intellectual Property Law – A Guide for Judges, The Hague: Hague Conference on Private International Law; Geneva: World Intellectual Property Organization, 2019.
2. Bouček, Vilim: Uredba Rim II - Komunitarizacija Europskog međunarodnog deliktneog prava – povijesna skica i opći pravni okvir, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 45, No. 2, 2008., str. 287.-304.
3. Kunda, Ivana, Uredba Rim II: ujednačena pravila o pravu mjerodavnom za izvanugovorne obveze u Europskoj uniji, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 28, No. 2, 2007., str. 1269-1324.
4. Neumann, Sophie, Intellectual Property Rights Infringements in European Private International Law: Meeting the Requirements of Territoriality and Private International Law. Journal of Private International Law, vol. 7, no. 3, 2011, pp. 583-600.
5. Rački Marinković, Ana, Uporabni model – novi oblik intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 72, No. 1-2, 2022., str. 707-726.
6. Sikirić, Hrvoje, Primjena kolizijskih pravila i stranog prava u sudskom postupku, Zbornik Pravnog Fakulteta Zagrebu, Vol. 56, No. 2-3, 2006., str. 617-686.

Web izvori

1. Državni zavod za intelektualno vlasništvo, <https://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/o-intelektualnom-vlasnistvu/>, posjećeno 29.04.2024.
2. Državni zavod za intelektualno vlasništvo, <https://www.dziv.hr/hr/novosti/od-1-lipnja-2023-u-primjeni-je-sustav-jedinstvenog-patenta-te-jedinstveni,6978.html>, posjećeno 29.04.2024.

3. Državni zavod za intelektualno vlasništvo, <https://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/eu-propisi/>, posjećeno 29.04.2024.

Pravni propisi

1. Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela iz 1886. godine, (Pariški akt, 1971.)
2. Europska patentna konvencija 2000 kako je usvojena Odlukom Upravnog vijeća od 28. lipnja 2001. godine, objavljena 1. siječnja 2008. - Narodne novine - Međunarodni ugovori br. 8/07 i 1/08
3. Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva (1883.)
4. Sporazum o Jedinostvenom sudu za patente, SL L 175, 20.6.2013., str. 1.–40.
5. Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, Narodne novine - Međunarodni ugovori br. 13/2000
6. Uredba Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice, OJ L 3, 5.1.2002, p. 1–24
7. Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima („Bruxelles I”), OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32
8. Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze („Rim II”), OJ L 199, 31.7.2007, p. 40–49
9. Uredba (EU) br. 1257/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2012. o provedbi pojačane suradnje u području stvaranja jedinstvene patentne zaštite, OJ L 361, 31.12.2012, p. 1–8
10. Uredba Vijeća (EU) br. 1260/2012 od 17. prosinca 2012. o provedbi pojačane suradnje u području stvaranja jedinstvene patentne zaštite u pogledu primjenjivih aranžmana prevođenja, OJ L 361, 31.12.2012, p. 89–92
11. Uredba (EU) 2017/1001 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o žigu Europske unije, OJ L 154, 16.6.2017, p. 1–99
12. Zakon o međunarodnom privatnom pravu, Narodne Novine br. 101/17, 67/23.

Ostali izvori

1. Kunda, Ivana, Pravo mjerodavno za povrede prava intelektualnog vlasništva / Sikirić, Hrvoje (mentor); Doktorska disertacija, Zagreb, Pravni fakultet u Zagrebu, 2008.

Sudska praksa

1. Sud EU, Nintendo Co. Ltd protiv BigBen Interactive GmbH i BigBen Interactive SA od 27. rujna. 2017., C-24/16 i C-25/16, EU:C:2017:724
2. Sud EU, AMS Neve Ltd i dr. protiv Heritage Audio SL i Pedra Rodrígueza Arribasa., od 5. rujna 2019, C-172/18, ECLI:EU:C:2019:674
3. Sud EU, Tod's SpA i Tod's France SARL protiv Heyraud SA. od 30. lipnja 2005, C-28/04. ECLI:EU:C:2005:418
4. Sud EU, Deo Antoine Homawoo v GMF Assurances SA. od 11. studenog 2011, C-412/10, EU:C:2011:747, par. 37.